

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова приймальної комісії

В.С. Пономаренко

«*березня*» 2017 р.

ПРОГРАМА

фахового вступного випробування

освітній ступінь «БАКАЛАВР»

(на основі освітньо-кваліфікаційного рівня молодшого спеціаліста)

Спеціальності: 051 «Економіка»,
071 «Облік і оподаткування»,
072 «Фінанси, банківська справа та страхування»,
073 «Менеджмент», 075 «Маркетинг»,
076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
242 «Туризм»

Програма фахового вступного випробування розроблена для абітурієнтів, які вступають на скорочений термін навчання за освітнім ступенем бакалавра на основі освітньо-кваліфікаційного рівня молодшого спеціаліста до Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця.

При оцінюванні враховуються:

характеристики відповіді абітурієнта: правильність, логічність, обґрунтованість, цілісність;

якість знань: повнота, глибина, гнучкість, системність, міцність;

сформованість загально навчальних та предметних умінь і навичок;

рівень володіння розумовими операціями: вміння аналізувати, синтезувати, порівнювати, абстрагувати, класифікувати, узагальнювати, робити висновки тощо;

досвід творчої діяльності (вміння виявляти проблеми та розв'язувати їх, формулювати гіпотези);

самостійність оцінних суджень.

Знання - складові вмінь абітурієнтів діяти.

Уміння виявляються в різних видах діяльності і поділяються на розумові і практичні.

Навички - дії доведені до автоматизму у результаті виконання вправ. Для сформованих навичок характерні швидкість і точність відтворення.

Цінності - ставлення виражають особистий досвід абітурієнтів, їх дії, переживання, почуття, які виявляються у відносинах до оточуючого (людей, явищ, природи, пізнання тощо). У контексті компетентнісної освіти це виявляється у відповідальності учнів, прагненні закріплювати позитивні надбання у навчальній діяльності, зростанні вимог до свої навчальних досягнень.

До характеристик якості знань належать:

повнота знань - кількість знань, визначених навчальною програмою;

глибина знань - усвідомленість існуючих зв'язків між групами знань;

гнучкість знань - уміння учнів застосовувати набуті знання у стандартних і нестандартних ситуаціях; знаходити варіативні способи використання знань; уміння комбінувати новий спосіб діяльності із вже відомих;

системність знань - усвідомлення структури знань, їх ієрархії і послідовності, тобто усвідомлення одних знань як базових для інших;

міцність знань - тривалість збереження їх в пам'яті, відтворення їх в необхідних ситуаціях.

МОДУЛЬ 1. Основи економіки

ТЕМА 1. ЗАГАЛЬНІ ПОНЯТТЯ ПРО ЕКОНОМІКУ

Що вивчає економіка. Обмеженість ресурсів і необмеженість людських потреб. Економічні закони й категорії. Методи економічної науки.

ТЕМА 2. ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ ЕКОНОМІКИ Й ОСОБЛИВОСТІ ЇХНЬОГО РІШЕННЯ В РІЗНИХ ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМАХ

Основні проблеми економіки. Поняття економічної системи. Типи економічних систем.

ТЕМА 3. ЕКОНОМІЧНІ ПОТРЕБИ і СПОСОБИ ЇХНЬОГО ЗАДОВОЛЕННЯ.

Економічні потреби як першооснова мотивації діяльності людини. Розмаїтість, класифікація й розвиток економічних потреб. Закон зростання потреб. Потреби й економічні інтереси. Закон корисності, що знижується, граничного блага.

ТЕМА 4. ВЛАСНІСТЬ В ЕКОНОМІЧНІЙ СИСТЕМІ

Утримування власності: економічний і юридичний аспекти. Місце відносин власності в економічній системі. Методи зміни форм власності: роздержавлення й приватизація.

ТЕМА 5. ПРОЦЕС ВИРОБНИЦТВА

Виробництво і його основні елементи. Фактори провадів: земля, праця, капітал, їхня характеристика. Гроші й капітал. Функції й види грошей. Закон грошового обігу. Витрати виробництва: суть, види, структура. Собівартість - мірило витрат підприємства. Шляхи зниження собівартості продукції на підприємстві. Основні показники господарської діяльності підприємства.

ТЕМА 6. ПІДПРИЄМНИЦТВО І ЙОГО ЕКОНОМІЧНИЙ ЗМІСТ

Підприємництво як особливий фактор виробництва. Основні види підприємницької діяльності. Типи підприємств і їхні основні функції.

ТЕМА 7. ПІДПРИЄМСТВО ЯК ОСНОВНА ОРГАНІЗАЦІЙНА ФОРМА ЕКОНОМІКИ

Сутність і функції підприємств. Основні критерії їхньої класифікації. Види підприємств в Україні відповідно до форм власності. Основні види підприємств відповідно до форм власності в промислово розвинених країнах. Господарчі товариства в Україні. Малі, середні й великі підприємства.

ТЕМА 8. ПІДПРИЄМСТВО В РИНКОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Ринок. Види й типи ринків. Основні елементи ринку. Попит та пропозиція. Закон попиту та пропозиції. Ринкова рівновага.

Еластичність попиту та пропозиції. Ціна. Ринкова ціна. Види цін. Прибуток підприємства. Поняття рентабельності.

ТЕМА 9. РИНКОВА ІНФРАСТРУКТУРА

Поняття ринкової інфраструктури. Товарні біржі і їхні функції. Фондові біржі і їхні функції. Біржі праці і їхньої функції. Банки і їхні види. Основні фінансово-кредитні установи.

ТЕМА 10. ДОХОДИ ВЛАСНИКІВ ФАКТОРІВ ВИРОБНИЦТВА (ВИРОБНИЧИХ РЕСУРСІВ)

Заробітна плата. Форми й системи заробітної плати. Функції заробітної плати. Позичковий відсоток. Позичкові ставки. Основні види кредитів. Земельна рента. Ціна землі. Підприємницький дохід. Види прибутку. Рентабельність продукції, виробництва, продажів.

ТЕМА 11. МЕНЕДЖМЕНТ І МАРКЕТИНГ У ПІДПРИЄМНИЦЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Поняття й мети менеджменту. Роль менеджера в керуванні і його характерні риси. Суть маркетингу, його головні елементи.

ТЕМА 12. СИСТЕМА МАКРОЕКОНОМІЧНИХ ПОКАЗНИКІВ

Система національних рахунків. Валовий внутрішній продукт. Валовий національний дохід. Чистий національний дохід. Національний дохід.

ТЕМА 13. ФІНАНСОВО-ГРОШОВА СИСТЕМА

Фінанси, їхня сутність і функції. Структура фінансової системи держави. Державний бюджет і його структура. Бюджетний дефіцит. Податкова система. Види податків. Грошова система. Грошові агрегати. Інфляція як макроекономічне явище. Основні види причини й наслідку інфляції.

ТЕМА 14. ПРОБЛЕМИ ЗАЙНЯТОСТІ Й БЕЗРОБІТТЯ

Ринок праці і його особливості. Безробіття і її основні форми. Рівень безробіття. Роль державної служби зайнятості на ринку праці.

ТЕМА 15. МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІКА

Світова економіка й міжнародні економічні відносини. Міжнародний поділ праці – основа світового господарства. Міжнародна торгівля товарами й послугами. Міжнародна валютна система і її складені елементи.

Модуль 2. «Математика»

Тема 1. Основні математичні поняття. Арифметика. Числові множини

Елементи теорії множин. Переріз та об'єднання множин. Числові множини.

Множина натуральних чисел. Ознаки подільності. Множина раціональних чисел. Основні властивості дробу. Періодичні дроби та правило перетворення їх у звичайні. Дії з дробами. Пропорції, їх властивості. Пропорційна та обернено пропорційна залежності. Ділення у заданому відношенні. Відсотки. Основні типи задач на відсотки. Прості відсотки. Формула складних відсотків. Множина дійсних чисел.

Тема 2. Початкові відомості про функції. Елементарні функції, їх властивості та графіки

Поняття про функцію. Область визначення та область припустимих значень. Область значень. Способи завдання функцій. Загальні властивості функцій: парність та непарність, періодичність, монотонність.

Елементарні функції. Поняття оберненої функції. Загальні уявлення про неелементарні функції.

Тема 3. Тотожні перетворення алгебраїчних виразів
Піднесення в степінь. Натуральна та дробова степені.

Перетворення раціональних алгебраїчних виразів. Сума та добуток многочленів. Ділення многочленів без залишку та з залишком. Розкладання многочлена на множники.

Перетворення ірраціональних алгебраїчних виразів. Раціоналізація (заміна змінної).

Застосування метода проміжків до перетворення алгебраїчних виразів, що містять модуль.

Тема 4. Алгебраїчні рівняння

Рівняння: основні означення. Загальні поняття про еквівалентні та нееквівалентні перетворення рівнянь. Рівняння з однією змінною.

Лінійні рівняння та ті, що до них зводяться. Розв'язання лінійних рівнянь.

Квадратні рівняння. Розв'язання квадратних рівнянь. Рівняння вищих степенів. Окремі випадки введення нової змінної, відносно якої степені рівняння зменшується. Дробово-раціональні рівняння. Ірраціональні рівняння: основні поняття та способи розв'язання ірраціональних рівнянь, область визначення. Перетворення ірраціональних рівнянь. Рівняння, що ускладнені наявністю модуля чи параметра.

Тема 5. Алгебраїчні нерівності

Нерівності. Загальні поняття про еквівалентні перетворення нерівностей.

Системи нерівностей. Раціональні нерівності. Метод проміжків. Метод заміни змінної.

Ірраціональні нерівності та методи їх розв'язання.

Нерівності, що ускладнені наявністю модуля чи параметра.

Тема 6. Системи алгебраїчних рівнянь та нерівностей

Основні алгебраїчні методи розв'язання систем рівнянь: підстановка, виключення змінної, алгебраїчні перетворення рівнянь системи. Заміна змінної в системах рівнянь.

Графічний метод розв'язання системи рівнянь на прикладі системи лінійних рівнянь, що містять модуль.

Системи нерівностей з двома змінними: алгебраїчний та графічний методи їх розв'язання.

Тема 7. Прогресії

Числова послідовність. Арифметична прогресія. Геометрична прогресія. Нескінченно спадна геометрична прогресія.

Задачі, в яких одночасно використовуються різні види прогресії.

Тема 8. Текстові задачі. Застосування рівнянь та нерівностей до розв'язання задач

Задачі про рух. Прямолінійний рух та рух по колу. Рух в одному напрямку та зустрічний рух. Задачі щодо визначення концентрації або співвідношення у розчинах та сумішах. Задачі із застосуванням формул простих та складних відсотків. Задачі економічного змісту: про роботу, продуктивність праці, виробничі витрати та оплату праці.

Задачі, що містять цілочислові змінні. Задачі, що містять системи нерівностей з кількома змінними: алгебраїчний та графічний методи розв'язання. Задачі про дослідження найбільшого та/або найменшого значень, що не потребують використання похідної.

Тема 9. Показникова та логарифмічна функції. Показникові та логарифмічні рівняння, їх системи. Показникові та логарифмічні нерівності та їх системи.

Поняття логарифма. Основні логарифмічні співвідношення.

Показникова та логарифмічна функції, їх графіки.

Еквівалентні перетворення виразів, що містять степеневі та логарифмічні функції. Основні принципи та методи розв'язання показникових та логарифмічних рівнянь. Системи показникових та логарифмічних рівнянь.

Показникові та логарифмічні нерівності: основні методи розв'язання.

Логарифмічні нерівності з невідомими в основі логарифма.

Тема 10. Тригонометричні функції. Тотожні перетворення тригонометричних виразів. Тригонометричні рівняння та нерівності. Системи тригонометричних рівнянь

Тригонометричні функції: означення, їх властивості, область визначення та область значення. Тотожні перетворення тригонометричних виразів.

Обчислення без таблиць. Тригонометричні рівняння та їх системи, методи їх розв'язання.

Тема 11. Похідна функції і її застосування

Похідна основних елементарних функцій. Правила диференціювання.

Похідна складної функції. Застосування похідної при дослідженні функції:

знаходження інтервалів монотонності, екстремумів, обчислення найбільшого і найменшого значень функції на відрізку. Дослідження функції і побудова її графіка.

Тема 12. Інтеграл і його застосування

Первісна. Основні властивості первісної. Первісна основних елементарних функцій. Правила інтегрування. Визначений інтеграл. Формула Ньютона-Лейбніца.

Критерії оцінювання

Кожний білет складається із п'яти завдань, їх бездоганне виконання оцінюється 100 балами.

Екзаменаційний білет складається з двох частин: перша частина містить одне теоретичне та одне тестове завдання з економіки, друга частина три завдання з математики – усі різного рівня складності, а саме: теоретичні завдання, стереотипне завдання, діагностичні та евристичні завдання.

Кожне завдання передбачає володіння абітурієнтом у визначеній ступені практичними, теоретичними, аналітичними та науковими компетентностями.

В межах володіння відповідними компетентностями кожне завдання оцінюється певною сумою балів, відповідно до рівня їх складності, ***сумарна кількість яких складає 100 балів.***

Перша частина – *економічна.*

Екзаменаційний білет містить одне теоретичне та одне тестове завдання з економіки.

Перше завдання оцінюється 30 балами при повній та досконалій відповіді абітурієнтом з визначеної теми. Якщо він показав аналітичні компетентності: здібності до аналізу процесів та висновків як теоретичного, так і практичного характеру. Може робити узагальнення з їх обґрунтуванням. Може пристосувати теоретичні положення до практичних проблем сучасності. Накопичення балів при відповіді наступне:

10 – відповідь на завдання повна, правильна, логічна, містить аналіз, систематизацію, узагальнення, методично вірний розрахунок показників (надані формули розрахунків всіх показників).

8 – наведено визначення показників та категорій, які відповідають даній тематиці.

8 – обґрунтовані висновки щодо процесів, які аналізуються.

4 – показано практичну значимість процесів, які аналізуються для суб'єктів господарювання в умовах ринкових перетворень.

Друге завдання оцінюється 20 балами, якщо абітурієнт володіє повними теоретичними та практичними навичками аналізу та узагальнення економічних процесів, може пов'язувати теоретичні положення з практичними проблемами

сучасності, визначати напрямки вдосконалення процесів та вирішення проблем. За результатами відповіді бали сумуються таким чином:

10 – відповідь на завдання правильна, логічна, методично вірний розрахунок показників (надані формули розрахунків всіх показників).

10 – вірно визначені показники та категорії, які відповідають даній тематиці.

Друга частина – *математична*.

Кожний екзаменаційний білет зі співбесіди містить три практичних завдання з математики. Перше завдання з математики (воно за рахунком третє в білеті) є завданням першого рівня складності (діагностичне) та представлене в вигляді тесту, коли потрібно визначити один правильний розв'язок задачі з п'яти пропонованих відповідей. Тест містить три задачі: перша задача – обчислити вираз, друга задача – обчислити відсоток від числа, третя задача – розв'язати просту текстову задачу та все завдання оцінюється 21 балами. Друге завдання (за рахунком четверте в білеті) є завданням другого рівня складності (стереотипне) і оцінюється 12 балами. Третє завдання (за рахунком п'яте в білеті) є завданням третього рівня (евристичне), оцінюється 17 балами.

За бездоганне виконання всіх завдань з математики в білеті, з демонстрацією поглиблених знань абітурієнт отримує 50 балів.

Діагностичне завдання з математики вимагає від абітурієнта стандартного використання матеріалу в межах програми загальноосвітньої школи. Діагностичне тестове завдання оцінюється 21 балами, а саме кожна задача тесту оцінюється в 7 балів.

Стереотипне завдання з математики вимагає від абітурієнтів теж стандартного використання матеріалу в межах робочої програми. Розв'язання задач знаходження похідних потребують знання основної таблиці похідних та інтегралів, властивостей похідних та інтегралів, правила знаходження похідної складної функції, правила знаходження інтегралів.

Стереотипне завдання оцінюється 12 балами, а саме:

12 балів: обчислення виконані бездоганно, розписані етапи виконання. Розв'язання завдання чітко з поясненнями.

11 балів: обчислення виконані правильно, але не чітко розписані етапи виконання.

10 балів: можлива одна негруба помилка, що не впливає на правильність подальшого розв'язання.

9 балів: можливі дві негрубі помилки, що не впливають на правильність подальшого розв'язання.

8 балів: у розв'язуванні завдання абітурієнт продемонстрував знання з даної теми, але отримана відповідь є неточною, оскільки не виконані необхідні перетворення.

7 балів: розв'язування завдання виконані не повністю, тобто з 2/3 процесу розв'язування допущена принципова помилка.

6 балів: правильно розв'язано 1/3 завдання, і в зв'язку з допущеною принциповою помилкою, решта завдання виконано не правильно.

5 балів: абітурієнт знає таблицю похідних (інтегралів) та знає окремі властивості похідних (інтегралів). З початку розв'язування допущена помилка, яка і вплинула на весь процес розв'язування.

4 бали: абітурієнт знає таблицю похідних (інтегралів). З початку розв'язування допущена помилка, яка і вплинула на весь процес розв'язування.

3 бали: абітурієнт частково знає таблицю похідних (інтегралів). З початку розв'язування допущена помилка, яка і вплинула на весь процес розв'язування.

2 бала: абітурієнт продемонстрував окремі знання з математики, що не відносяться до теми похідних (інтегралів).

1 бал: розпочато розв'язування задачі, але міркування з початку не правильні.

0 балів: абітурієнт не розпочинав виконувати завдання.

Розв'язання *евристичного завдання* передбачає глибокі знання розв'язування текстових задач, що вимагають складання рівнянь та нерівностей. Завдання оцінюється 17 балами, а саме:

17 бали: продемонстровано глибокі знання з математики, чітка логіка мислення, використання наукової термінології й символіки в необхідній логічній послідовності, бездоганне володіння математичним інструментарієм з використанням відомостей з економіки (якщо задачі економічного змісту); виражена здатність вирішувати складні проблеми в рамках дисципліни, що вимагає виходу на інший рівень знань; рішення поставлених завдань характеризуються чіткістю, обґрунтованістю, творчим підходом, раціональністю вибору методу розв'язання, правильними необхідними обчисленнями та перетвореннями; високий рівень культури виконання завдань.

16 бали: абітурієнт показав систематизовані, глибокі й повні знання з даної теми, точне використання математичної термінології й символіки; володіння необхідним математичним інструментарієм; правильне використання математичних методів, фактів, формул і залежностей для розв'язання завдання третього рівня; рішення поставлених завдань характеризуються творчим підходом, раціональністю вибору методу розв'язання, правильними необхідними обчисленнями та перетвореннями, але недостатність обґрунтування; високий рівень культури виконання завдань.

15 балів: для розв'язання текстових задач була правильно використана математична термінологія та основні прийоми й методи, виявлене вміння застосовувати теоретичні знання для рішення стандартних (багатокрокових) завдань, однак є помилки в обчислювальному етапі оформлення розв'язування.

14 балів: абітурієнт продемонстрував задовільні знання з даної теми з несуттєвими помилками; володіння основним математичним інструментарієм, уміння його використати в розв'язанні типових завдань, у в розв'язанні допущені більш ніж одна помилка або один-два недоліки в обчисленнях, виборі методу розв'язання, що приводить в окремих випадках до невірної кінцевого результату;

- 13 балів: абітурієнт продемонстрував уміння логічно мислити, але склав не вірно одне з рівнянь в системі, що і призвело до принципової помилки і подальшого не правильного розв'язання задачі.
- 12 балів: можлива одна негруба помилка, що не впливає на правильність подальшого розв'язання.
- 11 балів: можливі дві негрубі помилки, що не впливають на правильність подальшого розв'язання.
- 10 балів: у правильній послідовності етапів розв'язування відсутні окремі його етапи та допущені помилки в перетвореннях виразу до простої форми. Отримана відповідь є близькою до правильної.
- 9 балів: у розв'язуванні завдання абітурієнт продемонстрував знання з даної теми, але отримана відповідь є неточною, оскільки не виконані необхідні перетворення.
- 8 балів: розв'язування завдання виконані не повністю, тобто з 1/3 процесу розв'язування допущена принципова помилка. Абітурієнт продемонстрував уміння розв'язувати системи рівнянь.
- 7 балів: допущена принципова помилка з початку виконання завдання вплинула на хід виконання завдання і призвела до неправильної відповіді.
- 6 балів: правильно розв'язано 1/4 завдання, і в зв'язку з допущеною принциповою помилкою, решта завдання виконано не правильно.
- 5 балів: з самого початку розв'язування допущена помилка, яка і вплинула на весь процес розв'язування.
- 4 бали: абітурієнт продемонстрував тільки загальні знання з теми обчислення.
- 3 початку розв'язування допущена помилка, яка і вплинула на весь процес розв'язування.
- 3 бали: абітурієнт продемонстрував тільки загальні знання з теми обчислення.
- 2 бала: абітурієнт продемонстрував окремі знання з математики, що не відносяться до теми похідних.
- 1 бал: розпочато розв'язування задачі, але міркування з початку не правильні.
- 0 балів: абітурієнт не розпочинав виконувати завдання.

Рекомендована література

1. Башнянин Г.І., Лазур П.Ю., Медведєв В.С. Політична економія: Ч. Загальна економічна теорія. Ч. 2. Спеціальна економічна теорія. – К.: Ніка-Центр, Ельга, 2010. – 528 с.
2. Бутук А.И. Экономическая теория. – К.: Вікар, 2011. –664 с.
3. Гальчинський А.С., Єщенко Л.С., Палкін Ю.І. Основи економічної теорії: Підручник. – К.: Вища школа, 2010. – 471 с.
4. Економічна теорія: політична економія. Підручник / За ред. С.І. Юрія. – К.: Кондор, 2009. – 604с.

5. Економічна теорія: політекономія: Підручник / За ред. В.Д. Базилевича. – 7-ме вид., стереотипне. – К.: Знання-прес, 2008. – 718с.
6. Ігначкова А. В. Математика для абітурієнтів. Навчальний посібник / В. А Ігначкова, Л. М. Малярець. – Харків: ВД „ІНЖЕК”, 2008. – 576 с.
7. Курс экономической теории / Под ред. М.Н. Чепурина, Е.А. Киселева. – Киров: Аса, 2011. – 624 с.
8. Лагутін В.Д., Попов В.М., Попова Н.В. Політична економія: Опорний конспект лекцій. – К.: КНТЕУ, 2011. – 140с.
9. Литвиненко І. М., Федченко Л. Я., Швець В. О. Збірник завдань для атестації з математики учнів 10–11 класів. – Х.: ББН, 2000. – 164 с.
10. Малярець Л.М., Ігначкова А.В., Широкоград Л.Д., Гунько О.В. Математика. Учебное пособие для слушателей подготовительного отделения ХНЭУ. Учебн. пособие, – Х.: Изд. ХНЄУ, 2014. – 346 с.
11. Основи економічної теорії: політекономічний аспект: Підручник. – 2-е вид. Т.Н. Климко, В.П. Несторенко, Л.О. Каніщенко та ін. – К.: Вища школа, 2010. – 608 с.
12. Основы экономических знаний для абитуриентов: Учебное пособие / Орлов П.А., Хохлов Н.П. (под общей редакцией Орлова П.А.). Х.: ИД «ИНЖЕК», 2003.–212с.
13. Титаренко О. Математика. 6611 задач: від найпростіших до олімпіадних. Навч. посібник. 5 хвилин до іспиту. Торсінг плюс. 2011. – 480 с.
14. Шкіль М. І., Слепкань Е.С., Дубінчук О. С. Алгебра і початки аналізу: Підруч. для 10–11 класів середньої школи. – К.: Зодіак-Еко, 2001. – 688 с.

Голова атестаційної комісії

д.е.н., проф. Л. М. Малярець